



לקחה טוב



יצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת מסעי התשס"ח



7:54	הדלקת נרות שבת ניו יורק
9:23	מוצאי שבת
8:52	סוק"ש מג"א
9:28	סוק"ש גר"א
1:02	הצות

פנינים לפרשה

"אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן" (לג, א)

ידוע הדבר כי אילו היו בני ישראל יוצאים ממצרים ברצונם הטוב, לא היו מתגלגלים עליהם כל המאורעות ולא היו מתעכבים בדרך. אבל בגלל שיציאתם היתה לאחר ש"ויגרשו מצרים", היינו שהיציאה ממצרים לא היתה ברצונם השלם אלא בכפיה ותמיד התלוננו על כך ואמרו "נתנה ראש ונשובה מצרימה", לכן התעכבו בדרך זמן כה רב.

זה שאמר הכתוב: "אלה מסעי בני ישראל", ואם ברצונך לדעת מהו הגורם למסעות אלו, הרי זה בגלל "אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן". כיון שיצאו "ביד", הינו בעל כרחם וביד חזקה, על כן נתעכבו בדרכם במסעות כה רבים.

(כתב סופר)



אלה מסעי בני ישראל... ביד משה ואהרן... על פי ה' (לג, א-ב)

בכל פרשיות המסעות מדגישה התורה כי היה זה "על פי ה'". כך גם בפרשת בהעלותך, כאשר מתארת התורה את מסעותיהם, נאמר: "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו וכו' על פי ה' ביד משה" (ט, כ).

מהו פשר הדגשה זו. עוד מצינו במסעותיהם בענין חוצרות הכסף שנועדו "למסע את המחנות" (י, ב), פירש רש"י שם: "בשעת סילוק מסעות תתקעו בהן לסימן, נמצאת אתה אומר על פי שלשה היו נוסעים, על פי הקב"ה ועל פי משה ועל פי חוצרות". מדוע היה צורך במסעותיהם על פי הקב"ה ועל פי משה.

אלא שנינו במסכת שבועות: "אין מוסיפין על העיר והעורות, אלא על פי מלך ונביא ואורים ותומים וסנהדרין". היינו – כדי לקדש את מקום המקדש וגופו, יש צורך במלך, נביא, אורים ותומים וסנהדרין. אם כן במסעותיהם ובחנייתיהם, כיון שהיה צורך לקדש את מקום הנחת המשכן, לכן נדרש מלך, נביא וסנהדרין – זהו משה, ואורים ותומים – זה הקב"ה.

זו כוונת חז"ל (שבת לא): "השקשו: "והא משכן סותר על מנת לבנות שלא במקומו הוא, אמר ליה: כיון דכתב "על פי ה' יחנו", כסותר על מנת לבנות במקומו הוא". היינו – כיון שבכל מקום בו נח המשכן, היה צורך לקדשו על פי ה' ומשה, הרי אותה קדושה חלה בכל מקום ומקום בו חנו, ונחשב זה כ"מקומו" של משכן.

כל זה נהג בכל המקומות בהם הוקם המשכן, מלבד בגלגל. שהמשכן הוקם שם, מכל מקום כיון שכבר גזזו החוצרות, לא נתקדש המקום בקדושת המשכן, אלא היה לו דין במה גדולה, עד להקמת מקדש שלמה. לפיכך הדגישה התורה בכל פרשיות המסעות, שהיו צריכים להיות על פי ה' וביד משה. (תכלת מרדכי, רבי מרדכי גימפל יפה)

"אלה מסעי בני ישראל" (לג, א)

מדוע נקראו המסעות "מסעי בני ישראל".

כיון שהשכינה ביקשה להכניסם לארץ ישראל במהרה, וכמו שאמרו רבותינו על הפסוק "אחד עשר יום מחורב", שמהלך י"א ימים הלכו בני ישראל בג' ימים. אולם הם, בחטאתם, גרמו לעצמם להשאר ארבעים שנה במדבר. הרי שכלל ישראל, הם שהירבו את מסעיהם.

לכן נקראו המסעות על שמם – "מסעי בני ישראל". (אלשיך)

"אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים" (לג, א)

לכאורה היתה התורה צריכה לומר: "אלה מסעי בני ישראל אשר נסעו לארץ ישראל", שהרי מטרת הנסיעה היא להגיע אל תכליתה ולא המקום ממנו יצאו.

אלא שכדי להכנס לארץ ישראל, היו חייבים לעבור את כל המסעות הללו, ובכל מסע ומסע התרחקו יותר ויותר מטומאת מצרים, והיתה זו בחינה של יציאה חדשה מארץ מצרים.

על כן אומרת: "אלה מסעי – אשר יצאו מארץ מצרים". (מלבי"ם)

אלה מסעי בני ישראל – לפי שמושה אמר לבני גד ולבני ראובן ויניעם במדבר ארבעים שנה. ואפשר ה"ל לחשוב שניעו ונדו ארבעים שנה, לכן מונה התורה מסעותיהם במדבר שהיו להם בסך הכל ארבעים ושנים מסעות. (כלי יקר)

אלה מסעי... מוצאיהם למסעיהם... ואלה מסעיהם – שלשה מסעות: הראשון ביציאתם ממצרים שהלכו לארץ ישראל ועד חטא המרגלים; השני מאחרי המרגלים ועד שבאו למדבר צין; והשלישי ממדבר צין לארץ ישראל. (נצי"ב)

"ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ד'." ואלה מסעיהם למוצאיהם" (לג, ב)

למסעיהם על פי ד' – להזכיר חסדי ד' שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר הרי לא ה"ל להם במדבר בכל ארבעים שנה אלא ארבעים ושניים מסעות, ומהם היו ארבע עשרה מסעות בשנה ראשונה ושמונה מסעות בשנה אחרונה, נמצא שכל שלושים ושמונה שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות, ומחצית שלושים ושמונה שנים אלה היתה להם מנוחה בקדש, נמצא שה"ל כל טלטולם במדבר תשע עשרה שנה ועשו בהן תשע עשרה מסעות. (רי' בחיי)

"ויסעו מרעמסס בחודש הראשון בחמשה עשר יום לחודש הראשון. ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים" (לג, ג)

בחמשה עשר יום לחודש הראשון. בחמשה עשר בניסן נידבר עם אברהם בבבית בין הבתרים; בחמשה עשר בניסן באו המלאכים לבשרו ביצחק; בחמשה עשר בניסן נולד יצחק ובחמשה עשר בניסן יצו בני ישראל ממצרים. לעיני כל מצרים, שהיו מסתכלים בהם וחורקים שיניהם. (מדה"ג)

ממחרת הפסח יצאו בני ישראל מארץ מצרים – הרי לך שיום ראשון של פסח קוראת התורה ממחרת הפסח, וביהושע כתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח, ואמרו במס' קידושין שהקריבו העומר ואחר כך אכלו, משמע שהקריבו עומר ביום ראשון של פסח וממחרת הפסח הוא יום שני של פסח, הא כיצד? אלא שבצאתם ממצרים היו בגדר בני נח ובבני נח הלילה הולך אחר היום והקרבת הפסח היתה בארבעה עשר בניסן וחמשה עשר בניסן נקרא מחרת הפסח, אולם בבואם לארץ ישראל אחרי קבלת התורה הלך היום אחר הלילה ופסח ה"ל חמשה עשר בניסן ומחרת הפסח ששה עשר בניסן. (חתי"ם סופר)

ביד רמה.. ומצרים מקברים – כלה גרש יגרש אתכם נאמר רק על פרעה אולם המצרים הפשוטים חשבו שבני ישראל יוצאים על מנת חלזור ולכן השאילום, לו היו רואים יציאתם ביד רמה היו מבינים שאין בדתם של ישראל לחזור ואולי היו רודפים מיד אחריהם, אך הם היו עסוקים בקבורת מתיהם ולא היתפנו למאומה. (נצי"ב)

"ויסעו מאיתם וישב על פי החירות אשר על פני בעל צפון, ויחנו לפני מגדול"

(לג, ז)
וישב על פי החירות – לפי ששבו לאחוריהם ואומר וישב. וישבו כדי שלא יהיו בדאים ושקרנים במה שאמרו דרך שלושת ימים נלך במדבר, דמשמע ואחר נשוב, ועתה שבו אלא שפרעה יצא אליהם בחרבות שלופות ונכנסו מפניו בים ונכנסו מצרים אחריהם וטבעו בים ונפטרו ישראל מתנאם מאחר שמתו אלו שהיתנו להם, ועוד שהם עצמם מנעו מלשוב.

"ויסעו מרפידיים ויחנו במדבר סיני"

(לג, טו)
ויסעו מרפידיים ויחנו במדבר סיני – שנים עשרה מסעות מרעמסס עד הר סיני, שבמתן תורה נתחברו שנים עשרה שבטים כאיש אחד.

"ויסעו מריתמה ויחנו ברימון פרץ"

(לג, יט)
ויסעו מריתמה – מריתמה מקום שילוח המרגלים ועד הור ההר מקום מיתת אהרון היו עשרים מסעות, כנגד עשרה מסעות שנסעה שכינה וכן נגד עשרה מסעות שסעו סנהדרין.

"ואם לא תורישו את יושבי הארץ... והי' אשר תותירו מהם לשכים... וצרו אתכם על הארץ אשר אתם יושבים בה"

(לג, נה)
והי' אשר תותירו מהם לשכים – והי' לשון שמחה, שאם תותירו מהם לרצונם ולשמחתכם לצרכים בסוף יהיו לכם לשכים. וצרו אתכם על האדמה אשר אתם יושבים בה. לא רק שיחזיקו בחלק מן הארץ שלא זכיתם בו אלא שיבקשו לגרש אתכם גם מארצכם.

"לשכים בעיניכם – בעין הדעת, שטבע ארץ ישראל פתה לעיני שכל שהמקום קדוש יותר התגברות הטומאה חזקה יותר, כי את זה לעומת זה עשה האלקים. ובבית שני שהיתה קדושת התורה במעלה עליונה נתגברה טומאת שפתים, לשון הרע ושנאת חנם."

(לג, נז)
והי' אשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם – כאשר דימיתי לעשות להם אעשה להם – אילו זכו ישראל ללוחות הראשונים היו ממלכת כהנים כמו לעתיד לבוא, ואתם כהני ד' תיקראו, וגם אז היתה בחירה אך לא הי' עירוב טוב ורע יחד ורק אומה ישראלית והם היו רק טוב, והיו מלמדים כל התורה כולה לכל העולם כמו אברהם אבינו ע"ה שרצה ללמד לכל העולם. ואומות העולם היו המשועבדים והסובלים כל הגלויות ואצלם הי' נשאר החושך, הוא מלאך המות המחשיך עיניהם של הבריות, עד שהיו מיתתקנים. וזה פירוש כאשר דימיתי לעשות להם אעשה לכם.

"בערבת מואב על ירדן ירחו" (לח, מה)

כאן נאמר "ירחו" חסד יו"ד, ובספר יהושע נאמר "יריחו" מלא, מדוע. באר רבי מנחם עזריה מפאנו:
לפי שעד עכשיו התגוררו בה אנשי כנען, "ירחו", מלשון יחר אפי".

מכאן ואילך, משנכנסו ישראל התחיל דושנה של יריחו לתת ריח טוב, "כריח השדה אשר ברכו ה'". לכן נקראת "יריחו", על שם הריח. (מאה, קשיטה, פרק י"ב)

"והתנחלתם את הארץ בגורל" (לג, נד)

מכאן יש ללמוד, כי חלוקת ארץ ישראל אין זה כשאר חלוקת ירושה שאינה בהכרח בגורל, אלא אפשרית בהסכמת כל הצדדים ורצונם.

לא כן חלוקת ארץ ישראל, אשר היא דבר שבקדושה, ולכן היתה יכולה להתבצע אך ורק ע"י גורל, בגלל קדושתה. (הנצי"ב)



"מה שכבשו בחוץ לארץ לא הוצרך לגורל ולכן חילק משה את ארץ סיחון ועוג בלי גורל, כי ארץ סיחון ועוג לא היה בה קדושת ארץ ישראל ולא היתה ראויה לגורל אשר עניינו ברוח הקודש". (ספורנו)

"זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה" (לד, ב)

לפי שהרבה מצוות נוהגות בארץ ואין נוהגות בחוצה לארץ, הוצרך לכתוב מצרני גבולי רוחותיה סביב, לומר לך מן הגבולים הללו ולפנים המצוות נוהגות (רש"י)

אם סיבת סימון הגבולות היא רק למען דעת מקום המצוות הנוהגות בארץ, מדוע צריך היה לסמן גבול מזרח, הירדן, המפריד בין ארץ ישראל לעבר הירדן. הרי לענין מצוות התלויות בארץ, גם עבר הירדן קדושה ונהגו בה בכל המצוות הללו.

ונראה שנפקא מינה למאן דאמר אין ביכורים בעבר הירדן, ועוד נפקא מינה לפי המאן דאמר בירושלמי (חלה פ"ד ה"ד) שהירדן עצמו הוא חוץ לארץ, היינו שהנהר עצמו אינו נכלל לא בארץ ישראל ולא בעבר הירדן, וצ"ע. (כשם מרן הגרי"ז)

"ונסב הגבול מנגב למעלה עקרבים ועבר צנה" (לד, ד)

בקיץ האחרון לחיי מרן הגרי"ז, בשבת קדש פרשת מטות-מסעי (כחדשיים וחצי לפני הסתלקותו), שכב הוא על ערש דוי בחדר הפנימי שבביתו בזמן קריאת התורה. הבעל-קורא קרא את הפרשה בקול רם, כשמרן הגרי"ז מאזין, לו בשארית כוחותיו מן החדר הסמוך.

והנה הגיע הבעל קורא לפסוק בפרשת מסעי ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים ועבר צנה", זאת התיבה "צנה" קרא הבעל-קורא בהטעמה של מלרע. והנה מן החדר הסמוך נשמעה קריאה רמה. נפנו כל הנוכחים והיטו אוזנם לשמוע את פשר הקריאה. היה זה מרן הגרי"ז אשר תיקן וקרא: "צנה" בהטעמה של מלעיל. ויתמהו איש אל רעהו, כיצד הם לא הרגישו בדבר שהבעל-קורא קרא מלרע, ואילו מרן הגרי"ז, ממיטת חוליו בעת שכבו על ערש דווי, תיקנו על אחר.

ואמנם, שינוי גדול יש במשמעות התיבה בין מלעיל ומלרע. "צנה" בקריאה מלעיל הפירוש הוא לצין, למקום שנקרא צין, כדין תיבה שצריכה למ"ד בתחלתה שהטיל הכתוב ה"א בסופה. לעומת זאת, "צנה" מלרע הוא מן, כמו "צנה וסוחרה אמתו" (תהלים צא, ד), וברש"י שם: "צנה" - היא המקפת האדם קרוב ארבע רוחותיו". (פניני רבנו הגרי"ז)

"והקרייתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם ונס שמה רצח מכה נפש בשגגה" (לה, יא)

י"ז פעמים נזכר "רוצח" בפרשת ערי מקלט. ויש לומר, שהוא כנגד י"ז פעמים שמצינו בתנ"ך הריגה במויד שלא כדין, וכמעט כל הרוצחים הללו נענשו ונהרגו.

ואלו הן:
א. קין שהרג את הבל. ב. אבימלך בן גדעון שהרג את שבעים אחיו. ג. שאול שהרג את נוב ערי הכהנים. ד. גר העמלקי הרג את שאול. ה. רכב ובענה שהרגו את איש בוש. ז. יואב שהרג את אבנר ועמשא. ח. אבשלום שהרג את אמנון אחיו. ט. אחאב שהרג את נבות. י. איזבל שהרגה את נביאי ה'. יא. יהורם שהרג את אחיו. יב. יואש שהרג את זכריה הנביא. יג. יוד. יוזכר ויהוזבד עבדי יואב שהרגו את יואש. טו. מנשה שהרג את ישעיה. טז. יהויקים שהרג את אוריה הנביא. יז. ישמעאל בן נתניה שהרג את גדליה בן אחיקם.

(רבי חיים קנייבסקי שליט"א טעמא דקרא)

"ונס שמה רצח מכה נפש בשגגה" (לה, יא)

דין התורה שרוצח בשגגה אינו חייב מיתה, מלמדנו שהלב הוא עיקר האדם ועיקר כל המצוות וכל העבירות. לכן אם הרג בשוגג, בלא הסכמת הלב, אין הוא נענש במיתה אלא בגלות. ואין עונש מיתה, אלא אם הגוף והלב שותפים במעשה, הגוף – בתנועתו והלב בכוונתו. אך כאשר אין הסכמה ביניהם, הרי הוא גולה ואינו מת.

"ואת הערים אשר תיתנו ללויים את שש ערי המקלט אשר תיתנו לנוס שמה הרוצח, ועליהם תיתנו ארבעים ושתים עיר" (לה, יז)

את שש ערי המקלט – ובזמן הזה מי שחטא בשוגג והשחית את נפשו יעשה תיקון נפשו בקבלת עול מלכות שמים באהבה שלימה ובמסירות נפש גמורה בשש התיבות של שמע ישראל. ועליהם תיתנו ארבעים ושתים עיר. היא פרשה ראשונה של קריאת שמע שיש בה ארבעים ושתים תיבות. (אוהב ישראל)

"ועליהם תיתנו ארבעים ושתים עיר – כנגד ארבעים ושתים חניות שחנן ישראל במדבר והיו בהם כגרים." (כלי יקר)

"והיו לכם הערים למקלט מגואל, ולא ימות הרוצח עד עמדו לפני העדה למשפט" (לה, יב)

עד עמדו לפני העדה למשפט – מדלא קאמר עד בואו לפני העדה ואמר עד עמדו משמע שצריך להתעכב בדין עד שיתברר שלא מצאו לו שום זכות. ואפילו ראתי בעיניך לא יומת הרוצח עד עמדו לדין. (שלי"ה)

"את שלוש הערים תתנו מעבר לירדן, ואת שלוש הערים תתנו בארץ כנען, ערי מקלט תהיינה"
את שלוש הערים – שנים וחצי שבטים שבעבר הירדן קיבלו אותו מספר של ערי מקלט כתשעת וחצי השבטים במערב הירדן, ואמרו במסי' מכות בגלעד נפישו רוצחים, ואם כן ציוה הקב"ה על שם העתיד על דרך וקם העם הזה וזנה. ותימה, כי על דעת הז"ל ארבעים ושנים ערי הלויים היו גם כן ערי מקלט ואם כן היתה החלוקה לשבטים שוה. ועל דרך הפשט נראה בעיני כי ארצות סיחון ועוג היו גדולות מאד ואליהם נוספו עמון ומואב שטוהרו בסיחון והיתה ראוי' לשלוש ערי מקלט ככל ארץ ישראל, והארבעים ושנים ערי לא היו ערי מקלט. (רמב"ן)

"גואל הדם הוא ימית את הרוצח, בפיגועו בו הוא ימיתו"
גואל הדם הוא ימית את הרוצח – מדבר ברצח בלי עדים ובלי התראה ואין בית דין יכולים להמית את הרוצח, אולם אם נראה שהרוצח נעשה בכוונה אין בית דין חייב לשמור על הרוצח מפני גואל הדם, והרשות בידו להמית את הרוצח. (נצי"ב)

"והצילו העדה את הרוצח... וישב בה עד מות הכהן הגדול אשר משח אותו בשמן הקודש"
ישב בה עד מות הכהן הגדול – אבל עדים זוממין אין חייבין גלות אף על פי שנאמר בהם ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו, כי הגלות עד מות הכהן הגדול היא רק לרוצחים בשוגג, שהי' על הכהן הגדול להתפלל שלא יהי' בימיו מכשול כזה, אבל כשהוזמו העדים וזה לא הרג בשוגג והעדים העידו עדות שקר במזיד, והבחירה חופשית ולזה לא שייך תפילה, מה חטא כהן גדול שיתלו גלות במיתתו. (ישמח משה)

"והערים אשר תתנו שש ערי מקלט תהיינה לכם"
מגיד שאף על פי שהבדיל משה בחייו ג' ערים בעבר הירדן, לא היו קולטות עד שנבחרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען (רש"י)
אם ערי המקלט לא קלטו עד לכניסת ישראל לארץ ובחירת שלש ערים עיי' יהושע, מפני מה הזדרז משה רבינו להפריש שלש ערים בעבר הירדן.
כתב על כך רבינו הרמב"ם:
"כבר העירו החכמים עליהם השלום על חידוש נפלא בתורה, יש בו זרוז על מעשה המצוות, והוא אמרו 'אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן'.
בידוע שאינן מועילות, שלא יהי' בהן דין 'ערי מקלט' עד שיובדלו השלש האחרות שבארץ ישראל, שנאמר 'יש ערי מקלט תהיינה לכם'. ואמנם' הבדיל אלו, מפני שאמר – הואיל ובאה מצוה לידי אקיימנה".

חוטם הרמב"ם ואומר:
"ואם כיצא בזה שמשח רבינו, משיג האמיתות, שלם שבשלמים, נכסף להוסיף חצי מצות עשה, על כל מעלתו ושלמותו, אין צריך לומר שיעשו מי שנצטרעה נפשם והוחזק צרעתה וקדמה". (פירוש המשניות)

"או בכלי עץ יד אשר ימות בו הכהן וימת רצח הוא"
(לה, יח)

הנה, על אף שאותו רוצח סבור כי הרג רק את הרוצח, אולם האמת היא שהוא הורג גם את עצמו – "קטולא הוא".
כמו שמצינו בלשון הרע, עליה אמרו חז"ל (ערכין טו): שהורגת שלשה, בהם גם את המדבר עצמו.

"והשיבו אתו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדול"
(לה, כה)
אם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומינו אחר תחתיו ולאחר מכן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני. מנא הני מילי, דאמר קרא 'וישב בה עד מות הכהן פה גדול אשר משח אותו בשמן הקודש', וכי הוא מושחו אלא זה שנמשח בימיו. מאי הוה ליה למעבד, היה לו לבקש רחמים שיגמור דינו לזכות ולא ביקש (מכות יא):

הקשתה הגמרא: "מה הוי ליה למעבד", היינו – בשלמא כהן גדול הראשון, היה צריך להתפלל שלא תארע תקלה מעין זו, ועל כן תלתה התורה ישיבת הרוצח בעיר המקלט במיתתו. אבל הכהן הגדול השני, שנתמנה לאחר שהלה כבר רצח בשגגה, מדוע תלויה יציאת הרוצח במיתתו, הרי כאשר הלה הרג, עדיין לא נתמנה זה לכהן גדול, ומה כבר יכל לעשות כדי למנוע את עונשו של הרוצח בשגגה. ותיראה הגמרא, שהיה לו לבקש רחמים שייגמר דינו של הרוצח לזכות.
הקשה השפת אמת: כיצד יכול הכהן הגדול להתפלל על אותו רוצח בשגגה שייגמר לזכות, כאשר באמת הרג הוא את הנפש. ביאר בנו האדמו"ר ראי"מ מגור, שיכול היה הכהן הגדול להתפלל שיהיו כל הסנהדרין רואים את הדין לאמיתו ומחייבים את הרוצח בהסכמת כולם, ואז ממילא יהיה פטור מגלות, שהרי נאמר בגמרא (סנהדרין יז): סנהדרין שראו כולם לחובה, פוטרים אותו...

"וישב בה עד מות הכהן הגדול אשר משח אותו בשמן הקודש"
(לה, כה)
אם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומינו אחר תחתיו ולאחר מכן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני. מנא הני מילי, דאמר קרא 'וישב בה עד מות הכהן פה גדול אשר משח אותו בשמן הקודש', וכי הוא מושחו אלא זה שנמשח בימיו. מאי הוה ליה למעבד, היה לו לבקש רחמים שיגמור דינו לזכות ולא ביקש (מכות יא):

"וישב בה עד מות הכהן הגדול אשר משח אותו בשמן הקודש"
(לה, כה)
אם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומינו אחר תחתיו ולאחר מכן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני. מנא הני מילי, דאמר קרא 'וישב בה עד מות הכהן פה גדול אשר משח אותו בשמן הקודש', וכי הוא מושחו אלא זה שנמשח בימיו. מאי הוה ליה למעבד, היה לו לבקש רחמים שיגמור דינו לזכות ולא ביקש (מכות יא):

כתב רבינו מאיר שמחה הכהן מדווינסק:
הורה לנו הכתוב אופני הנהגת ההשגחה, כי ייתכן שבשביל סיבה של אדם פרטי מתמנה פלוני לכהן גדול. היינו, כיון שעל פי דין שמים צריך אותו רוצח להיות בעיר מקלט שנים ארוכות, ייתכן שכהן גדול אחר אין לו חיים ארוכים ועל כן מתמנה אותו כהן אשר ראוי לחיות חיים ארוכים, כדי שאותו רוצח יהיה חבוס בעיר מקלטו ימים ארוכים עד מות הכהן הגדול. וכן להיפך.
נמצא שסיבת מינויו של הכהן הגדול, תלויה בעונשו של אותו רוצח. לכן אמרה תורה: "אשר משח אותו" – שהוא הסיבה למשחתו. (משך חכמה)

הליכות והלכות

דיני תשעה באב

* אע"פ שמותר לספרדים ללבוש בגדים מכובסים כל השבוע שלפני תשעה באב (כיון

שט' באב חל ביום ראשון), בכל זאת בט' באב עצמו אין ללבוש בגדים מכובסים. ולכן, יש להכין לפני שבת בגדים לט' באב, שילבשם לזמן מה כדי שלא יהיו מכובסים ויהא מותר בלבישתם. וכן יש לדאוג שיהיה לו נעלי בד או גומי למוצאי שבת.

* השנה חל תשעה באב ביום ראשון, והצום מתחיל בשבת אחה"צ בשקיעה ולכן בשבת זו יש להקדים את סעודה שלישית בכדי לסיימה לפני השקיעה.

* בסעודה זו אין הגבלה ואפשר לאכול כל אוכל, "ומעלה על שולחנו כסעודת שלמה בשעתו", רק ישב קצת בדאבון נפש.

וכן מותר להרבות אוכל, בכדי שיוכלו לצום ביתר קלות, רק לא יאמרו שאוכלים לשם כך. לאחר השקיעה אין לאכול יותר. ברם, נעלים אין להחליף עד מוצאי שבת, ואז בזמן מוצאי שבת אומרים: "ברוך המבדיל בין קודש לחול" וחולץ נעלים של עור ולובש נעלי בד.

* אין עושים הבדלה במוצאי שבת כיון שאין שותים. ורק מברכים מאורי האש על נר ההבדלה, ואת ההבדלה דוחין ליום ראשון לאחר הצום. לאחר שיתפללו ערבית במוצאי תשעה באב, יעשו הבדלה על כוס יין ואין בהבדלה זו בשמים ולא נר, רק גפן וברכת הבדלה. ולאחר הבדלה יעשה קידוש לבנה ויאכל מעט כיון שיש לאכול לפני קידוש לבנה, משום כבוד המצוה, כדי שיקיים את המצוה מתוך שמחה.

הנוקט לאכול ביום תשעה באב על פי הוראת בב, יעשה הבדלה קודם שיאכל. ועדיף שיבדיל על בירה אם אפשר לו ואם מבדיל בלילה יברך על נר בלי בשמים ואם מבדיל ביום יעשה הבדלה בלי נר ובלי בשמים. הנשים בבית לא תאכלנה במוצאי הצום עד שיבואו הבעלים ויבדילו עבורן. מותר לשתות מים בלבד לאחר הצום קודם הבדלה.

מעשה חכמים

רבש"ע, על הכל אני מוותר, רק לא על ספרי התורה שהיו בבית הכנסת של אבא

זה הוא סיפורו המרתק, של יהודי יקר, בשם ר' חיים צבי בן-אשר (סלומון) שהתחנך בישיבותיה החסידיות של הונגריה, שכל בני משפחתו עלו על המוקד בשואה, והוא ששרד וניצל בחסדי שמים חוזר לעיירתו ההרוסה, האלמין, ויושב על אבן ובוכה, ומתפלל לה' שישויע בידו למצוא את שני ספרי התורה העתיקים שהיו בבית הכנסת שבו כיהן אביו כראש הקהל.

על הנס הגדול שהיה לו באותה שעה, בגלל נביחותיו של כלב, יסופר כאן, וככל הנראה מדובר בנס-הצלה מיוחד במינו, שלא אירע לאף אחד מבלעדי.

הכל היה הרוס ומנותץ

זמן קצר לאחר השחרור הוא חוזר לעיירתו, האלמין, ומוצא את הכל הרוס ומנותץ, עד היסוד. כמעט ולא נותרה אבן על אבן. הוא יושב על אחת האבנים, ומתחיל לבכות על החורבן הנורא.

אבל, תשמעו על מה בוכה יהודי, ומה מציק לו דווקא ברגעים איומים ונוראים שכאלה.



Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מוסלמים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

לחשוב, כי הכלב עדיין לא נרגע... אם הוא חשב שהמשימה הוכתרה בהצלחה, ואפשר כבר לסגור את הבור, הרי שהכלב המשיך לעשות סימנים שהאוצרות בבור עדיין לא נגמרו.

רציני כבר ללכת לדרכי עם ספרי התורה ביד, הוא אומר, אבל הכלב המשיך לנבוח בצורה ייללנית, שלא שמעתי מעודי. חיים-צבי ממשיך לחפור, ואכן עשרות סנטימנטרים עמוק יותר, הוא מוצא קופסה נוספת, עמוסה וגדושה בשטרות כסף גדולים. היה זה אוצרו הפרטי של האבא היידי, שהספיק לחבוא גם אותו, יחד עם ספרי התורה.

מה התברר? – בלילה שלפני הכיבוש הנאצי על העיירה, הבין האבא, ר' אשר-זינדל היידי, לקראת מה הם הולכים, ומיהר להחביא את ספרי התורה והכסף באדמה. הכלב, שהלך איתו לכל מקום, ראה את המקום המדויק בו הוטמנו האוצרות היקרים, ולאחר ששרד את המלחמה והמתין לאחד מבני המשפחה שיחזרו לכאן ואז יוכל למושכו אל הבור. מאז שמצא את ספרי התורה, לא עזבם ולא נטשם לרגע. לכל מקום שהלך, נשא איתו את הספרים.

(עלינו לשבח עמי שצ-שצה)

גדולה. הכלב רץ עד לחנות, הניח שתי רגליו עליו, והחל לנבוח...

הבנתי מיד שיש דברים בגו, ולכלב יש מסר מן הבית. יצאתי מהחנות, הלכתי אחרי הכלב הביתה, ומצאתי את ילדתי שרועה על הארץ ודם רב זב ממנה, וממש ברגע האחרון לפני שאיבדה את הכרתה הצלחתי להצילה, והכל בזכותו של ה...
גם הפעם, מספר חיים-צבי, הניח הכלב את שתי רגליו עליו, ונבח בצורה משונה מאוד. הוא רץ וחזר, רץ וחזר, הסתובב אנה ואנה, עד שהיה ברור לי שהוא רוצה לגלות דבר-סתר. כיון שהיה זה מיד לאחר התפילה הניל שנשאתי מעומק ליבי, החלטתי לקום וללכת אחרי הכלב.

קמתי ממקומי, ואז החל הכלב לרוץ בצורה מסחררת ממש, ואני אחריו... עד שהגענו לפאתי העיירה, סמוך לאחת משדות החיטה. הכלב נעצר, ומתחיל לחפור ברגליו באדמה. ואני אחריו... חפרתי וחפרתי, ולא מצאתי כלום.

כמעט והתיאשתי, והחילותי לזוז מן המקום. אבל הכלב לא אז. הוא המשיך לעמוד ולנבוח, ואף לחפור באדמה.

הכלב עדיין לא נרגע

חזרתי לאחוריי שנית, והמשכתי לחפור, עד שבעומק של שנים וחצי מטרים - !!! אני שומע קול מתכתי החוזר מן האדמה... משהו מעין כלי-ברזל המונח שם. ליבי נמתח כקפיץ, נעשיתי דרוך בכל רמ"ח ושס"ה שלי. ואכן, לאחר עוד חפירה של עוד כמה סנטימטרים, אני מגלה מזוודה גדולה ממתכת המונחת בבור העמוק. כדי לחשוף את כל המזוודה, ולהעלותה מן הבור, נדרשתי למאמצים גדולים, ולא עברו דקות מרובות ובידי היו שני ספרי התורה, שלמים, ללא פגע, כנתינתם מסיני...

אי אפשר כמובן לתאר מה עבר על הבן ברגעים אלה. אבל לא היה לו הרבה זמן

הוא פונה לאלוקיו בבכי מר, ואומר, שם על האבן בעיירה האלמין:

"על הכל אני מוותר, רק לא על ספרי התורה העתיקים שהיו בבית הכנסת של אבא. רבש"י, אם ספרי התורה עדיין נמצאים באיזור, עזור לי למצוא אותם..."

כך יושב חיים-צבי בעיירת-הולדתו, ובוכה, ובוכה, ובוכה. גם לאחר כל מה שעבר עליו בתופת הנוראה, הוא רוצה את ספרי התורה. ורק אותם. לנשק אותם, לחבק אותם, אולי גם לרקוד איתם. ראה ה' והביטה.

לפתע נשמעות נביחות עזות

חיים-צבי מספר לנו ששני ספרים אלה היו עתיקים מאוד, וכתב-הסת"ם שלהם היה מהודר בצורה יוצאת מן הכלל. גם רבני הקהילה, וכל התלמידי חכמים שהיו שם, העדיפו תמיד לקרוא מתוך הספרים הללו.

יושב חיים-צבי ובוכה, מליט פניו בכפז, ולפתע הוא שומע נביחות עזות.

הוא פותח את עיניו ומבחין בכלב המתקרב אליו במהירות. היה זה הכלב המשפחתי של משפחת סולומון, שהחזיק על ידו כדי לשמור על מחסני החיטה והקמח ששימשו את בית המסחר הסיטונאי של אביו. הכלב מתקרב אליו, ועכשיו הוא מזהה אותו בוודאות.

כן, זה הוא, הכלב ששמר על המחסנים שלו, והיחירי את כל בני המשפחה. חיים-צבי מזהה, כאמור, את הכלב, אבל לא את הנביחות, הנשמעות לו מוזרות-מה...

לא כך נבח הכלב במשך השנים ששירתם בנאמנות. הנביחות היו בצורה של יללות עזות, והרגשתי שיש לו, לכלב, משהו לומר לי..."

יש דברים בגו

סלומון נזכר שכלב זה היה נאמן במיוחד, כד כדי כך שפעם כאשר הייתי בחנות, נפלה בתי התינוקות מן המיטה, והייתה במצב של סכנה

הילולא דצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
ד אב	ג אב	ב אב	א אב ראש הדרש	כט תמוז	כה תמוז	כז תמוז
רבי מנחם עזריה הרמ"ע מפאנו	רבי שמשון מאומפרופולי מח"ס קרנים	רבי אהרן תאומים מקראקא	אהרן הכהן אלעזר הכהן בנו של אהרן הכהן	רבי שלמה יצחקי רש"י	רבי חיים פרידלנדר משינת ישיבת פוניב"ז רבי אליעזר מליעז'נסק בן הנועם אלימך	רבי יעקב עדס חבר בית הדין הגדול - רבי שמואל רוזובסקי מראשי ישיבת פוניב"ז
שקיעה 8:07						שקיעה 8:14

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה